

1. Leerling Centraal

Het onderwijsconcept van de Zweedse Kunskapsskolan is een concept voor gepersonaliseerd leren, waarbij de leerling écht centraal staat. Dat betekent dat leerlingen, onder begeleiding van hun coach, hun eigen doelen stellen en eraan werken om deze te bereiken met de ambitie om zo hoog mogelijke eindresultaten te behalen.

Gepersonaliseerd leren moet niet worden verward met leerlingen die aan hun lot worden overgelaten zonder begeleiding of onderwijs. Het gaat niet om het minimaliseren van de inzet van docentcapaciteit, maar wel om het maximaliseren van de tijd die leraren kunnen besteden aan hun meest belangrijke taak – onderwijzen en coachen. Een ander wezenlijk element is een strikt en uitgebreid systeem van toetsing, follow-up en feedback.

Aanvullend op de reguliere onderwijsactiviteiten, ontvangen alle leerlingen iedere week ondersteuning en sturing van een persoonlijke coach. Tijdens deze individuele sessies is het doel om tegemoet te komen aan de groeiende behoefte van leerlingen om meer te leren dan ze voor mogelijk hielden.

Persoonlijke ontwikkeling – het proces waarmee het potentieel van een individu zichzelf manifesteert – is een wezenlijk onderdeel van het competentieprofiel. Het legt een basis bij de leerling van waaruit zij zich kan ontwikkelen tot een ondernemend en verantwoordelijk individu, die ook het belang begrijpt van menselijke interactie en wederzijdse afhankelijkheid.

Het fundament van een continue persoonlijke ontwikkeling is gebouwd op:

- persoonlijke coaching die de leerling helpt om zijn doorzettingsvermogen, zelfvertrouwen en doelgerichtheid te versterken
- leerlingen te leren om verantwoordelijkheid op zich te nemen en hun persoonlijke leerproces te beïnvloeden
- het leren te baseren op de individuele kenmerken van de leerling
- een zodanige wijze samen te werken dat leerlingen leren om te participeren in groepsprocessen
- het voeren van ethische discussies op basis van een aantal gemeenschappelijke waarden (bijv. bij thematisch onderwijs, vakonderwijs of de dagelijkse besprekingen van actuele gebeurtenissen)
- de leerlingen confronteren met situaties en problemen, die zowel het doen van onderzoek uitdaagt en onderhoudt, als het kritisch, creatief en flexibel denken stimuleert
- leerlingen een grote diversiteit aan opdrachten geven, waarbij ze leren om de goede vragen te stellen en probleemoplossende vaardigheden te ontwikkelen.

2. Persoonlijke Coach

Coaches zijn de spil in de begeleiding van het leerproces. Coaches bewaken het proces en houden in de gaten of leerlingen hun doelen halen. Deze rol is niet te verwarren met die van een mentor in het huidige onderwijs.

Samen met de leerling bepaalt de coach de doelen voor de volgende week. Samen stellen ze ook, binnen het kader van het curriculum, een schema op voor die week met daarin de keuzes voor workshops (ondersteuningsuren), ingeroosterde instructielessen, zelfstudie-opdrachten en opdrachten die zij in groepjes maken. Dit schema is inzichtelijk voor ouders zodat zij hun kind kunnen helpen en zien wat er gebeurt.

Naast de doorlopende informele contacten, heeft elke leerling wekelijks een gesprek met zijn coach om de voortgang van de doelen te bespreken en het lesprogramma voor die week door te nemen. Dat programma bestaat uit een mix van workshops, colleges, projecten, zelfstudie en toetsen. De planning en resultaten worden ontsloten voor de leerling en de ouders via een portal. Op deze manier kunnen ouders volgen hoe het gaat. Verder zijn ouders ook wekelijks betrokken door het lezen en commentariëren van de planning waarin alle afspraken en resultaten worden bijgehouden.

Iedere dag begint de leerling in zijn basisgroep met de coach: de dagstart. Alle docenten beginnen de dag ook met een korte bespreking met elkaar.

De persoonlijke coaching is niet beperkt tot de geplande wekelijkse sessies waar de coaching en ontwikkeling van de leerling wordt besproken. Het is een continue dialoog tussen de leerling en de coach. Deze dialoog wordt gekarakteriseerd door nabijheid en betrokkenheid. De coach is er voor verantwoordelijk dat leerlingen die verantwoordelijkheid op zich nemen die ze ook aankunnen, niet meer en niet minder.

De inhoud van de individuele coachingsgesprekken varieert en is net als bij alle vormen van coaching afhankelijk van de rijpheid en de behoeften van de leerling. In het begin krijgt de leerling in de meeste gevallen hulp en ondersteuning met behulp van procedures, om hun persoonlijke planning op te stellen en inzicht te krijgen in de methodes die hiervoor worden gebruikt. De focus verplaatst zich geleidelijk naar reflectie op het leerproces van de leerlingen, waarbij zij reflecteren op hun eigen doelstellingen, uitgevoerde werkzaamheden, strategieën en geboekte resultaten. Als de studie van de leerlingen zich verdiept, nemen ze meer verantwoordelijkheid op zich en ontvangen ze aanvullende coaching voor het bepalen van nieuwe uitdagende doelen.

Om verzekerd te zijn van een gestructureerd en succesvol coachingsproces, is er een aantal instrumenten ontwikkeld voor de leraar/coach, de leerling en de ouders:

- Persoonlijke tutorials/coaching sessies: leerlingen hebben een ingeroosterd moment waarbij zij iedere week een gesprek voeren met hun coach. Deze evaluatie, die goed is voorbereid, volgt de voortgang en beoordeelt de prestaties van iedere leerling in vergelijking met de gestelde doelen en strategieën door te reflecteren op schoolwerk, resultaten en strategieën. Het evalueren en reflecteren op hun eigen leerproces is een centraal onderdeel van het gesprek van de leerling met haar coach. Het resultaat van het gesprek is dat de doelen,

2. Persoonlijke Coach

strategieën en het persoonlijke rooster voor de volgende week worden vastgesteld.

- Logboek: iedere leerling heeft een logboek, waarin zijn of haar leerdoelen, activiteiten, opdrachten en rooster voor de aanstaande week staan beschreven. Het logboek is het belangrijkste instrument voor het plannings- en reflectieproces van de leerling. Het is belangrijk om het leerproces van de leerling te kunnen monitoren en te kunnen begeleiden en daarom is het een centraal instrument voor gepersonaliseerd leren. De beoordeling van de afgelopen week wordt eveneens opgenomen in het logboek.
- Voortgangs- en evaluatiegesprek/ontwikkelgesprek: Indien noodzakelijk – maar tenminste een keer per 6 maanden – hebben leerlingen een voortgangsgesprek met hun persoonlijke coach. Tijdens de evaluatie worden de doelen en strategieën van het onderwijsprogramma van de leerling besproken en beoordeeld.
- De evaluatie geeft zicht op de situatie waarin de leerling verkeert gezien vanuit haar persoonlijke en sociale perspectief waarbij de doelen indien nodig bijgesteld dienen te worden.
- Werkplan/ individueel studieplan: bij het eerste voortgangs- en evaluatiegesprek c.q. ontwikkelgesprek stellen leerling, ouders en de coach een curriculum op, op basis van de persoonlijke doelen en strategieën. Dat zijn de middellange en lange termijndoelen die binnen 3 à 6 maanden bereikt moeten worden. De einddoelen zijn het uiteindelijke niveau dat de leerling wil bereiken met zijn of haar opleiding, de cursussen die de leerling wil volgen, het kennisniveau en de cijfers en examens die de leerling wil behalen. Op basis van deze doelen worden de doelstellingen vastgesteld voor de komende 6 maanden. Het individuele studieplan wordt vastgelegd in het leerlingvolgsysteem (LVS). Het individuele studieplan is een levend document dat continu wordt geëvalueerd en bijgesteld.
- LVS: met behulp van het leerlingvolgsysteem kunnen de coach, docenten, leerling, en de ouders het leerproces van de leerling volgen. Het LVS bevat het persoonlijke curriculum, de einddoelen en de doelstellingen en strategieën voor een bepaalde periode. Zowel de studieresultaten als de persoonlijke reflecties op de prestaties tijdens een periode worden vastgelegd in het LVS.

3. Doelen en strategie

Aan het begin van een schooljaar starten we met het stellen van lange termijndoelen en tussendoelen die een leerling daarvoor dient te halen. Dat doen we samen met de leerling en de ouders. Het is de opdracht om de leerling zo te begeleiden dat deze de overeengekomen doelen ook daadwerkelijk haalt. Samen met de leerling en de ouders willen we uitvinden op welke manier een leerling het best leert. De wettelijk vastgestelde Eindtermen Voortgezet Onderwijs vormen de basis voor de doelen die gesteld worden. Deze doelen worden in kleine stappen en thema's opgedeeld die leerlingen doorlopen in een korte periode (bijvoorbeeld 4-6 weken).

De coaches werken samen met leerlingen om het zelfstandig leren van leerlingen te bevorderen. Hierbij wordt gewerkt aan het zelf nemen van verantwoordelijkheid voor het leerproces door leerlingen. Zo bouwen leerlingen vrijheden op binnen de afgesproken doelen. Dit stelt de leerling in staat om in toenemende mate zelf zijn tijd in te delen. De leerling wordt steeds meer eigenaar van het proces.

Als de doelen zijn vastgesteld gaat de leerling aan de slag door taken te kiezen die bij het doel en zijn/haar leervoorkeur passen. De leerling kan leraren per vakgebied om hulp vragen, volgt workshops, werkt samen met leerlingen aan een project, maakt zelfstudie-opdrachten en volgt instructies of andere sessies over de onderwerpen die aan de orde zijn. Dit betekent ook dat leerlingen onderdelen of zelfs vakgebieden kunnen afsluiten wanneer de gestelde doelen behaald zijn. Er wordt dus gewekt in eigen tempo.

Het onderwijsconcept voor persoonlijk leren zet de leerling centraal. De leraar is de persoonlijke coach van de leerling, die haar begeleidt bij het leerproces en bij de inspanningen om haar doelen te bereiken. Bronnen in de vorm van tijd, faciliteiten, curriculum en leermateriaal zijn zodanig georganiseerd dat ze dit proces ondersteunen.

Als een leerling voor de eerste keer een school voor persoonlijk leren binnenkomt, is de eerste bijeenkomst een gesprek met de persoonlijke coach en de ouders. Samen stellen ze de onderwijskundige doelen voor de lange termijn vast. Wat wil ze bereiken met het volgen van het onderwijs op deze school? Wat moet ze daarvoor leren? Wat vraagt dat - van haarzelf, haar ouders en de school - om hierin succesvol te zijn? De lange termijndoelstelling is daarmee vastgesteld en wordt schriftelijk vastgelegd.

Hierna wordt met toetsen vastgesteld op welk niveau ze gaat starten en vervolgens welke strategieën ze nodig heeft om haar lange termijndoelstellingen te bereiken. De strategieën bestaan niet alleen uit een lijst van uren die ze moet besteden of het aantal bladzijden dat ze moet lezen. Ze bevatten ook een keuze uit de colleges, lessen, opdrachten en alles dat haar leren kan ondersteunen.

4. Leerlingvolgsysteem

Met behulp van het leerlingvolgsysteem kunnen de coach, docenten, leerling, en de ouders het leerproces van de leerling volgen. Het LVS bevat het persoonlijke curriculum, de einddoelen en de doelstellingen en strategieën voor een bepaalde periode. Zowel de studieresultaten als de persoonlijke reflecties op de prestaties tijdens een periode worden vastgelegd in het LVS. De bereikte resultaten worden niet, zoals op vele traditionele scholen, in de vorm van diploma's, proefwerken, overgangsbewijzen pas achteraf zichtbaar gemaakt. De leerling kan zijn vorderingen onderweg volgen en beïnvloeden. Ook zijn de resultaten geen verrassing voor de ouders, aangezien iedere stap wordt getoetst en vastgelegd. Met behulp van het leerlingvolgsysteem in het leerportaal kunnen ouders – net zoals de leerling en de leraar – een actueel overzicht krijgen van het verloop van het leerproces en de resultaten.

De functionele wensen voor een leerlingvolgsysteem zijn verder uitgewerkt bij de bouwsteen Leerportaal.

5. Werkplan

Wat deze onderwijsvorm typeert is dat er nooit lessen uitvallen, dankzij de duidelijke leerdoelen en didactisch-pedagogisch rijke opdrachten kan er altijd gewerkt worden en er heerst een dynamische leercultuur in onze scholen. Dit komt omdat de programma's vaststaan, de materialen klaarliggen, de leerlingen grotendeels zelfstandig aan het werk gaan, er veel inhoudelijke houvast is en veel contact met de ouders. Er wordt gewerkt met een logboek waarin planning en resultaten van de individuele leerling zijn opgenomen. Het logboek geeft inzicht in de lange termijn leerdoelen, de leerdoelen per studieperiode (bijvoorbeeld maand, kwartaal), de doelen per week en het weekrooster. Het proces is erg transparant voor iedere betrokkene.

Iedere leerling heeft een grof werkplan, met de lange termijndoelen voor een trimester of semester. Wekelijks wordt met de coach bekeken welke taken in de aanstaande week haalbaar zijn. In voortgangsbesprekingen en ontwikkelgesprekken – die op ieder moment kunnen worden gehouden, maar tenminste iedere 6 maanden – wordt de vooruitgang in kaart gebracht en worden de doelen en strategieën geëvalueerd. Gaat de leerling voortvarend op weg naar haar einddoel of moet de strategie worden veranderd, moeten de inspanningen worden verhoogd of de doelen worden bijgesteld?

Ieder doel moet zowel uitdagend als haalbaar zijn. Iedere strategie moet een geschikte route bevatten voor het leertraject. In het begin wordt het proces van het vaststellen van de doelen, het kiezen van de juiste strategieën en het toetsen van de resultaten vaak nog sterk gestuurd en ondersteund door de leraar. Stap-voor-stap leren leerlingen hun mogelijkheden kennen en hoe ze die kunnen vergroten. Het vaststellen van de doelen, het kiezen van de strategieën, het uitvoeren van de taken, het resultaat toetsen en hieruit conclusies afleiden voor de volgende stap. Dit wordt allemaal een onderdeel van het leerproces, net zo natuurlijk als het verwerven van de bijbehorende (feiten) kennis.

De bereikte resultaten worden niet, zoals op vele traditionele scholen, in de vorm van diploma's, proefwerken, overgangsbewijzen pas achteraf zichtbaar gemaakt. De leerling kan zijn vorderingen onderweg volgen en beïnvloeden. Ook zijn de resultaten geen verrassing voor de ouders, aangezien iedere stap wordt getoetst en vastgelegd. Met behulp van het leerlingvolgsysteem in het leerportaal kunnen ouders – net zoals de leerling en de leraar – een actueel overzicht krijgen van het verloop van het leerproces en de resultaten.

6. Leraar

Er zijn verschillende rollen voor leraren. Personen kunnen één of meerdere rollen vervullen: samen vervullen ze binnen de school een complementair team. Net als de leerlingen beginnen docenten de dag ook met een korte bespreking met elkaar. Een leraar volgens Zo.Leer.Ik! moet in de ideale situatie drie dingen kunnen:

1. Een goede vakdocent zijn
2. Een goede persoonlijke coach zijn
3. Een goede 'general teacher' zijn
  - a. Pedagoog
  - b. Relatie opbouwen met alle leerlingen

In de implementatiefase krijg je mensen mee door ze op hun voorkeursrol zoveel mogelijk in te zetten. In deze fase kan ervoor gekozen worden om een complementair team te verkiezen boven de individuele eisen die uiteindelijk aan de docent in het Z.L.I! concept gesteld gaan worden. We onderscheiden in deze eerste fase in het docententeam de volgende rollen:

Algemene rollen:

- Vakdocent – geeft op het vakgebied gerichte ondersteuning aan leerlingen op individuele en op groepsbasis. Helpt de leerling om informatie om te zetten in kennis, analyseert het leerproces van de leerling. De vakdocent zorgt voor instructies, workshops formatieve toetsopdrachten, individuele en groepsfeedback, en kan ook zorgen voor een video van de instructie.
- Coach – coacht de leerling zowel individueel als in groepsverband bij het leerproces: plannen van zijn werk, het vaststellen van doelen, strategieën en prioriteiten en het reflecteren hierop. De coach is altijd een docent (maar een docent is niet altijd coach). De coach heeft een wekelijks voortgangsgesprek met de leerling, communicatie met de vakdocenten, communicatie met ouders en zorgt voor het vastleggen van de afspraken.
- Algemene begeleider – deze functioneert als procesbegeleider, is zoveel mogelijk beschikbaar op de vloer, bevraagt leerlingen actief over voortgang, wensen en mogelijkheden, geeft feedback en biedt ondersteuning aan leerlingen. Dit is een rol die uiteindelijk door zoveel mogelijk teamleden omarmd dient te worden (dus door mensen in alle hier genoemde rollen).
- Floormanagement - de persoon met deze rol is coördinerend en organiserend op de vloer aanwezig, hij/zij is verantwoordelijk voor de organisatie en het hele reilen en zeilen op de vloer. Denk aan: de roosters (aanpassen aan de praktijk van de dag), de collegiale dagstart, communicatie, verantwoording, etc.
- Loopbaanbegeleider - voert gesprekken over vervolgstudie, werkmogelijkheden, sollicitatie, stage, in relatie tot de gestelde doelen en terugkoppeland aan de collega's die de coachingsgesprekken voeren.
- Zorgexpert/Special educational needs – heeft spreekuren, inloopuren en biedt remediale groepsondersteuning waar nodig. Is lid van het zorgteam van de school en onderhoudt contacten met gespecialiseerde professionals in en om de school.

6. Leraar

Leiding:

Schoolleider – Bewaakt het ontwikkelproces op de werkvloer. Faciliteert en ondersteunt de werkvloer zodat deze zo autonoom mogelijk kan opereren. Zie ook de bouwsteen Managen van de school.

7. Tijd

ZO.LEER.IK! wil een situatie creëren waarin de leerling de hele dag kan en zal werken om de leerling uit te dagen om zijn talent maximaal te ontwikkelen. Docenten en coaches zijn dan ook de hele dag bezig. Een rooster wordt maar gedeeltelijk voor een schooljaar vastgesteld.

Belangrijk is het uitgangspunt dat het rooster zich ontwikkelt om de leerlingen heen. Er zijn altijd zaken waarin de leerling wel of niet aan deelneemt, afhankelijk van vorderingen, programma, ontwikkelingsniveau en zelfkennis. Hierdoor heeft de leerling steeds de ervaring dat er iedere dag de hele dag gewerkt kan worden en dat hij/zij niet afhankelijk is van de plaats van een vak in het rooster. Een grote variatie aan onderwijsactiviteiten wordt georganiseerd in flexibele eenheden en variërende tijden.

De docententeams krijgen de vrijheid om het onderwijs naar de behoefte van de leerlingen in te richten: wanneer hebben groepen leerlingen welke stof nodig?

Voor leerlingen betekent het dat de individuele ontwikkeling centraal staat, en maken zij zelf keuzes naar welke onderwijsactiviteiten zij gaan om hun zelf gestelde doelen te bereiken. Dit vraagt een uitgebreid en divers aanbod aan werkvormen, leermomenten, en organisatievormen waarmee het onderwijs wordt aangeboden.

Onderwijsactiviteit	Beschrijving onderwijsvorm	Leeractiviteit	Groeps grootte	Verantwoordelijke	Lengte
Dagstart Basisgroepen	Bijeenkomst van de basisgroep aan het begin en eind van de dag, onder leiding van de coach, om de dag te plannen, doelen en strategieën te bespreken en te reflecteren.	Oriëntatie	Basisgroep (max. 20 leerlingen)	Coach	
Hoorcolleges	Uitleg en instructie van (nieuwe) leerstof.	Kennis verwerven	Afhankelijk van behoefte, ca. 25-80 leerlingen	Vakdocent	30 min
Werkcollege	Toepassen en inslijpen van kennis en vaardigheden met ondersteuning van een vakdocent.	Kennis toepassen	ca. 30 leerlingen	Vakdocent	Minimaal 60 min
Workshops / Leerlabs	Samenwerken aan grotere opdrachten, projecten en programma's op maat (bijv. sport-, kunst- en exacte programma's, taaldorp, enz.)	Creëren van nieuwe kennis, inzichten, ideeën en producten	40 - 60 leerlingen	Vakdocent	60 min
Zelfstudie	Zelfstandig leren/werken aan de		40 - 60 leerlingen	Algemeen docent	Minimaal 60 min

7. Tijd

Onderwijsactiviteit	Beschrijving onderwijsvorm	Leeractiviteit	Groepsgrootte	Verantwoordelijke	Lengte
	door de leerling zelf vastgestelde doelen.				
Begeleidingstijd voor leerlingen					
	Wekelijkse sessies op individuele basis van tenminste 15 minuten plaats. Tijdens deze sessie stellen leerlingen o.a. hun rooster voor de week vast.		Individueel	Coach	30 min
Coachingsgesprekken					
	Aftoetsen van de leerdoelen: Summatieve en remediale toetsmomenten.	Evalueren	Afhankelijk van behoefte, ca. 25-80 leerlingen	Algemeen docent	30-90 min
Toetsing					

Voorbeeld VMBO-onderbouw

De school in dit voorbeeld heeft in de onderbouw 400 leerlingen (waarvan een deel in units van 100 verdeeld) en 32 lessen van 50 minuten per week. De docentbeschikbaarheid, uitvoerbaarheid in jaartaakafspraken en het voldoen aan de wettelijke onderwijstijd zijn aanvankelijk de drie leidende principes, maar hoe deze ingevuld worden is aan het kernteam van docenten. Elke dag wordt aangevangen met een dagstart waarin het programma van de dag wordt doorgenomen: wanneer kunnen welke lesinstructies en extra ondersteuning worden gevolgd. Van 8.30-12uur is er een lange periode waarbinnen de docenten via verschillende onderwijsactiviteiten alle tijd aan de leerlingen kunnen besteden. In deze periode worden periodiek (zes weken) vaste hoorcolleges en instructiemomenten ingeroosterd voor de kernvakken. Daarnaast heeft het docententeam de ruimte om naar behoefte extra hoorcolleges, instructiemomenten en workshops in te plannen, en de planning aan te passen aan de actuele vraag en behoefte van leerlingen. In de middagen worden onderwijsactiviteiten aangeboden voor de vakken die al rijker zijn (praktijkvakken, kunst, lo). Ook worden veel instructies op video gezet voor leerlingen die de uitgebreide uitleg van de leraar niet nodig hebben.

Voorbeeld Havo-1

In dit voorbeeld zijn er een aantal domeinen onderscheiden: Moderne Vreemde talen, Nederlands, Exact/Wiskunde, Mens & Samenleving (inclusief Economie), Science, Kunst & Cultuur. Per domein is een onderwijsmix doorgerekend voor één dagdeel.

Voorbeeld Nederlands

Werkvorm	Groepsgrootte	Inzet van	% tijd
Hoorcollege	120	1 docent	12,5
Instructiebijeenkomst	30	4 docenten (parallel)	12,5

7. Tijd

Werkvorm	Groepsgrootte	Inzet van	% tijd
Kennistransfer	120	4 OA	17,5
Groepswerk/opdrachten/ oefenen	120	2 docenten 2 OA	40
Oriëntatie (plannen, reflecteren e.d.)	120	4 docenten (parallel)	17,5

8. Curriculum

Het curriculum van het onderwijsprogramma voor gepersonaliseerd leren is gebaseerd op de nationale kerndoelen en eindexameneisen en het specifieke schoolcurriculum, inclusief de bijbehorende standaarden. De leerlingen moeten binnen de daarvoor ter beschikking staande tijd tenminste voldoen aan de eisen van een bepaalde leerweg of schooltype, maar ze krijgen de mogelijkheden om hoger te reiken. Maar het curriculum in dit onderwijsprogramma is op een andere manier gestructureerd dan in de traditionele scholen.

Alle vakken zijn georganiseerd in stap voor stap cursussen of thematische cursussen. De inhoud van de stappen en cursussen, net zoals het benodigde (kennis)niveau en de overgangsnormen, zijn zorgvuldig aangepast aan de eisen van het curriculum van de school en de landelijke exameneisen.

De stappen zijn zodanig ontworpen dat de leerlingen in staat worden gesteld om te studeren op hun eigen niveau en in hun eigen tempo. Na afname van een aanvangstoets, starten leerlingen bij de stap die past bij hun actuele kennisniveau.

Het studietempo zal afhangen van de persoonlijke doelstellingen en de startsituatie van de leerling. Op deze wijze krijgt een begaafde leerling de kans om in een sneller tempo te studeren en een leerling met bepaalde moeilijkheden kan meer tijd besteden aan zijn studie.

De stappen zijn dus een manier waarop het leerproces is georganiseerd en waardoor gepersonaliseerd leren mogelijk wordt gemaakt dat voorziet in verdieping van het kennisniveau en mogelijkheden biedt om academische of vakspecifieke vaardigheden te integreren. Afhankelijk van de curricula van het land of de school, zijn vakken die in de vorm van steps worden bestudeerd: de nationale taal, wiskunde, moderne vreemde talen, ICT en science.

Bepaalde vakken (gammavakken, techniek en kunstvakken) worden in de vorm van thematische cursussen bestudeerd. In bepaalde gevallen zijn contexten even belangrijk als de hiërarchische opbouw bij een vak en deze cursussen integreren een aantal vakken om verschillende perspectieven van een onderwerp te kunnen belichten. Bij thematische studies oefenen leerlingen om hun bestaande standpunten te herzien en te verbreden als ze contexten in zijn geheel identificeren en inzicht krijgen in de verbinding en overlap tussen een aantal vakken. In combinatie met de structuur van de afzonderlijke vakken vormen de thematische cursussen de basis van het onderwijskundige proces binnen het curriculum.

9. Leerportaal

Het beschikbaar stellen van de volledige leerlijn aan rijke opdrachten, bronmaterialen en pedagogisch-didactische aanwijzingen voor docenten, gebeurt vanuit een digitale portal. Deze maakt het mogelijk dat leerlingen altijd en overal bij hun materialen kunnen en dat er altijd gewerkt kan worden. Docenten moeten te allen tijde zicht kunnen houden op het leerproces en de resultaten, dus ontwikkelingen in de richting van learning analytics zullen nauwlettend in de gaten gehouden worden.

Leerlingen kunnen het meeste leermateriaal vinden op het portaal: de cursussen en hun inhoud, doelstellingen en de criteria voor iedere stap, opdrachten, teksten, foto's, links en toetsen. Het leerportaal is een belangrijk instrument voor gepersonaliseerd leren, omdat de inhoud van het leerportaal voorziet in een grote variëteit in keuzes en voor leerlingen op elk moment en op elke plaats toegankelijk is.

In een onderwijsprogramma voor gepersonaliseerd leren hoeven we geen onderscheid te maken in schoolwerk en huiswerk. Je hebt werk te doen, en je kunt dat doen op school, thuis of overal waar een internetverbinding beschikbaar is. Scholen met een onderwijsprogramma voor gepersonaliseerd leren hebben werkplekken door de hele school waar leerlingen toegang hebben tot het leerportaal. Het is gewenst dat de scholen beschikken over een wifi-netwerk, zodat leerlingen hun werk kunnen doen tussen en na hun lessen. Leren is dan niet beperkt tot het klaslokaal.

Het leerportaal voor leraren

Voor de leraren is het portaal ook het gemeenschappelijke kennismanagementsysteem. Ieder vak heeft zijn eigen leergemeenschap en pagina's. Op deze plek werken leraren samen en leveren een bijdrage met hun beste presentaties, colleges, lessen en met de beste praktijken. Dit forum wordt onderhouden door ervaren vakexperts. Dit is een manier van kennis delen door en voor leraren.

Iedere minuut die bespaard wordt doordat de leraar geen tijd kwijt is aan lesvoorbereiding, want die is al gedaan door collega's, kan worden besteed aan persoonlijke coaching. Dat is een van de redenen waarom het mogelijk is voor scholen voor gepersonaliseerd onderwijs om meer tijd te besteden aan persoonlijke coaching met dezelfde capaciteit aan docenturen als traditionele scholen. Het leerportaal geeft leraren een realistische mogelijkheid om iedere leerling "te ontmoeten" in waar ze zijn met de actuele ontwikkeling van hun kennis.

Het leerportaal voor ouders

Ook de ouders kunnen via het leerportaal deelgenoot zijn van het leren van hun kind, door het volgen van het rooster van de leerling en diens prestaties via het leerlingvolgsysteem.

10. Faciliteiten

We beschrijven drie stadia van ontwikkeling die we invullen voor de verschillende onderdelen. De betrokken scholen kiezen hun eigen prioritering en invalshoek.

Stadium 1: Eerste stappen – implementatie net gestart

Stadium 2: Tussenfase 1 á 2 jaar – implementatie volop in gang

Stadium 3: Eindfase - na ongeveer 4 jaar, het systeem in zijn geheel geoptimaliseerd om persoonlijk leren mogelijk te maken

Onderdelen:

1. De leerling kan overal bij het leermateriaal (Zie ook Bouwsteen Leerportaal)
2. De leerling kan zijn opdrachten op een device verwerken
3. De leerling kan gevolgd worden (Zie ook Bouwsteen Leerportaal)
4. Connectiviteit: waar vindt de leeractiviteit plaats en kan dat daar?
5. Beveiliging en privacy: Alleen leerlingen kunnen hun materiaal benaderen, alleen leerlingen, school en ouders kunnen vorderingen inzien
6. Activiteiten kunnen flexibel georganiseerd worden (Zie ook Bouwsteen Tijd)
7. De ruimtes ondersteunen het leerproces

De stadia in een matrix:

	Stadium 1	Stadium 2	Stadium 3
1. Leermateriaal	Methode gerangschikt in stappen	Stappen en rijke opdrachten in leerportal, aangevuld met educatieve software	Stappen en rijke opdrachten met adaptief materiaal in geïntegreerde omgeving
2. Device	Computers vast en mobiel beschikbaar op school. Thuis eigen verantwoording	Eigen laptop of tablet voor verwerking opdrachten en ander schoolwerk, geregeld via school	Bring your own device georganiseerd. Daarop draaien planning-, volg- en hulptools
3. Volgen	Aangemaakt in cijferadministratie in combinatie met spreadsheets	Eigen elo met modules voor coach uitgebouwd	Plannings- en volgsysteem in geïntegreerde omgeving
4. Connectiviteit	Vaste aansluitpunten en hotspots in de school	School volledig van wifi voorzien	School volledig van wifi voorzien
5. Privacy en beveiliging	Protocol rechtenstructuur en beveiliging op orde.		
6. Flexibel organiseren	Klassikale en coachingsmomenten	instructielessen, colleges, onderzoek, workshops, communicatielessen extra ondersteuning en presentaties.	instructielessen, colleges, onderzoek, workshops, communicatielessen extra ondersteuning en presentaties.
7. De fysieke ruimte	Bestaande klaslokalen	Extra ruimten voor samenwerking van leerlingen en workshops	transparante en flexibele werkomgevingen

11. Ruimtes om te leren

Een gemiddelde dag op onze school is gevarieerd. Iedere leerling begint met de dagstart in zijn groep waar de coach huishoudelijke zaken doorspreekt. Daarna is er een keur aan verschillende activiteiten, met de stamgroep, in kleinere groepen, in tweetallen en alleen. Met leraren is er ook veel persoonlijk contact. Dit alles speelt zich af in een school ontworpen op een filosofie voor gepersonaliseerd onderwijs. Een gebouw waarin een optimale leeromgeving is gecreëerd.

De ruimte als leerbron

Ruimte – in de meest brede zin van het woord – is een leerbron voor de verschillende manieren waarop leerlingen leren en dat gezien kan worden vanuit een tweetal perspectieven. Op de eerste plaats zijn de ruimtes ontworpen om te passen bij de grote variatie aan behoeften van de verschillende leerlingen en de te verrichten leertaken terwijl ze op school zijn. Op de tweede plaats krijgen de leerlingen de mogelijkheid om gebruik te maken van andere plekken om te studeren dan de plaatsen die de conventionele school kan bieden.

De ruimtes van een school voor gepersonaliseerd leren zijn innovatief en modern qua design. Ze geven een open, uitnodigende en ruimtelijke indruk, gekarakteriseerd door frisse kleuren, mooi en functioneel licht en vele glazen wanden. Dit unieke design creëert een veilige omgeving die zorgt voor de benodigde rust en stilte om te werken, en tegelijkertijd zorgt het ervoor dat er voldoende toezicht mogelijk is.

Scholen voor gepersonaliseerd leren hebben slechts weinig gangen en ruimtes die niet gebruikt worden om te leren. In plaats daarvan is er een variëteit aan multifunctionele faciliteiten voor colleges, lessen, groepswork en individuele studie. Dit ontwerp maakt het mogelijk dat het gebouw en de bijbehorende faciliteiten optimaal kunnen worden gebruikt voor het uitvoeren van iedere individuele leertaak.

Behalve dat het een uitstekend ontwerp is uit pedagogisch oogpunt, zorgt het ook ervoor dat de bestaande ruimtes efficiënter en beter worden gebruikt en er mogelijkheden worden gecreëerd voor gebruik van ruimtes die normaal gesproken in een school niet tot de leerruimtes behoren, bijvoorbeeld de overblijfruimtes. Last but not least, wordt er op deze wijze een omgeving gecreëerd die veel gelijkenis vertoont met die van het vervolgonderwijs en de moderne werkomgeving. En dat is precies waar het in scholen om moet gaan – een voorbereiding op leven en werken na school en een leven lang leren.

12. Managen van de school

Een school moet een broedplaats voor leren en ontwikkeling zijn, dat is haar belangrijkste doel. In het centrum van dit doel staat de leerling, niet als een collectieve, anonieme groep, gegroepeerd op basis van leeftijd, maar als individu met mogelijkheden, ambities en een persoonlijkheid. Het belangrijkste materiaal voor het succes van de leerling zijn goed opgeleide leraren die de tijd hebben en over de bekwaamheid beschikken om te onderwijzen, te coachen en het leerproces te begeleiden.

Maar het succes van deze inspanning is voor een groot gedeelte afhankelijk van de erkenning dat het organiseren van een school een complexe en ingewikkelde operatie is. Net als bij ieder ander succesvol bedrijf of succesvolle organisatie, is het succes van een school, in het bereiken van zijn centrale doelstelling, de inrichting van een goed gestroomlijnde organisatie en de bijpassende systemen en processen. Scholen voor gepersonaliseerd leren hebben dezelfde aanpak ontwikkeld voor het ontwikkelen van instrumenten en processen voor het inrichten van een schoolorganisatie als voor de ontwikkeling van het pedagogisch en onderwijskundig concept, inclusief evidence-based en goed doordachte processen, gebaseerd op de beste praktijken om leraren ruimte te geven om zoveel mogelijk tijd en kwaliteit in te zetten voor gepersonaliseerd leren en creativiteit.